

İç Anadolu Bölgesi'nde Büyükbaş ve Küçükbaş Hayvan Yetiştiriciliğinin Mevcut Durumu ve Yönelimleri

Ayhan Ceyhan^{1*}, Uğur Serbest¹, Mahmut Çınar¹, Adnan Ünal²,
Ethem Akyol³, Ahmet Şekeroğlu⁴

¹Niğde Üniversitesi, Bor Meslek Yüksekokulu, 51700 Bor/Niğde, Türkiye

²Niğde Üniversitesi, Ulukışla Meslek Yüksekokulu, 51900 Ulukışla/Niğde, Türkiye

³Niğde Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Biyoloji Bölümü, 51240 Niğde, Türkiye

⁴Niğde Üniversitesi, Tarım Bilimleri ve Teknolojileri Fakültesi, Hayvansal Üretim ve Teknolojileri Bölümü, 51240 Niğde, Türkiye

MAKALE BİLGİSİ

Geliş 31 Ekim 2013
Kabul 19 Aralık 2013
Çevrimiçi baskı, ISSN: 2148-127X

Anahtar Kelimeler:

Sığır
Koyun
Keçi
İç Anadolu Bölgesi
Et
Süt

* Sorumlu Yazar:

E-mail: aceyhan@nigde.edu.tr

Ö Z E T

Türkiye'nin 7 coğrafik bölgesinden biri olan İç Anadolu Bölgesi'nin yüz ölçümü 151 bin km² olup bu alan Türkiye topraklarının yaklaşık %21'ini oluşturmaktadır. Türkiye sığır varlığı içinde İç Anadolu Bölgesi'nin payı kültür ırkında %20,4, melezlerde %19,1, yerli ırklarda %11,6 olup, toplamda da %18,1'dir. İç Anadolu Bölgesi'nde sığır yetiştiriciliği %43,9'u kültür ırkı, %43,5'i melez ve %12,6'sı da yerli ırklarla yapılmaktadır. Niğde ili %69,5'lik kültür ırkı sığır varlığı ile İç Anadolu Bölgesi'nde ilk sırada yer alırken bunu %65,6'lık oran ile Eskişehir ili izlemektedir. En fazla melez sığır oranı %65,0 ile Sivas ilinde bulunurken bunu %62,8'lik oran ile Çankırı ili izlemiştir. Yerli sığır ırkı oranının en yüksek olduğu iller %28,3 ile Ankara ve %25,8 ile Yozgat'tır. İç Anadolu Bölgesi'nde en fazla sığır varlığı 518.291 baş ile Konya ilinde en az sığır varlığı da 45.426 baş ile Kırıkkale ilinde saptanmıştır. İç Anadolu Bölgesi'nde 2007 yılından 2011 yılına kadar kültür ırkı sığırlarda %67,0, melezlerde %11,8 artış olurken yerli sığır ırklarında %30,3 oranında azalış gerçekleşmiştir. İç Anadolu Bölgesi'nin Türkiye koyun varlığı içindeki payı %20,1, keçi varlığı içindeki payı ise %9,5'tir. Türkiye'de yetiştirilen Tiftik keçisinin %70,9'u, Kıl keçilerin %8,2'si, yerli koyun ırklarının %17,7'si, melez koyunların da %66,0'ı İç Anadolu Bölgesi'nde yetiştirilmektedir. Tüm bu sonuçlar değerlendirildiğinde İç Anadolu Bölgesi'nin, Türkiye'de yetiştirilen büyükbaş ve küçükbaş hayvan varlığı ile hayvansal üretime katkısının önemli olduğu ve hayvancılıkta yapılacak yatırımlara cazibe merkezi olabileceği değerlendirilebilir.

Turkish Journal of Agriculture - Food Science and Technology, 1(2): 62-66, 2013

Current Condition and directions of Livestock Breeding in the Central Anatolia Region

ARTICLE INFO

Article history:

Received 31 October 2013
Accepted 19 December 2013
Available online, ISSN: 2148-127X

Keywords:

Cattle
Sheep
Goat
Central Anatolia Region
Meat
Milk

* Corresponding Author:

E-mail: aceyhan@nigde.edu.tr

ABSTRACT

The Central Anatolia Region is one of the seven geographical regions which are 151 thousand square meters of surface area and it is about 21.0% of Turkey's land area. The population rate of cattle breeds in the Central Anatolia Region is 20.4% exotic cattle breeds, 19.1% crossbred, 11.6% native cattle breeds and total 18.1% in Turkey. The Central Anatolia Region cattle population is consists of 43.9% of exotic breed, 43.5% crossbred and 12.6% the native cattle breeds. The population of exotic cattle breeds (69.5%) in Niğde province is the first place and followed by Eskişehir provinces rate of 65.6% in the Central Anatolia Region. The rate of crossbred cattle population is the highest rate (65.0%) province of Sivas and followed by Çankırı province (62.8%). Ankara and Yozgat province has the highest rate of native cattle breed 28.3% and 25.5%, respectively. The total populations of cattle breeds in Konya and Kırıkkale provinces were found maximum 518.291 cattle and minimum 45.426 cattle, respectively, in the Central Anatolia Region. The population rate of exotic and crossbred cattle breeds has increased 67.0% and 11.8%, respectively, while population rate of native cattle breeds has decreased 30.3% from 2007 to 2011 in the Central Anatolia Region. The 20.1% of sheep, 8.2% of goat and 18.3% rates of total livestock population in Turkey are in the Central Anatolia Region. The population rate of sheep and goat of the Central Anatolia Region is 20.1% and 9.5%, sheep and goat respectively and 18.3% total in Turkey. The 70.9% for Angora goats, 8.2% hair of goats, and 17.7% indigenous of sheep breeds and 66.0% crossbred to national Sheep and Goat population has risen in the Central Anatolia Region. All of these results are evaluated, Central Anatolia Region, Turkey, the contribution of animal products grown by population of cattle and small ruminants is important and can be considered a center of attraction for investment in animal breeding

Giriş

İç Anadolu Bölgesi, Anadolu'nun orta kısmında yer alan Türkiye'nin 7 coğrafi bölgesinden biridir. Türkiye'de gelişmiş bölgeler arasında sayılmaktadır. İç Anadolu Bölgesi'nin yüz ölçümü 151.000 km² olup bu alan Türkiye topraklarının %21,0'ine karşılık gelmektedir. Bölgede yazları sıcak ve kurak, kışları soğuk ve kar yağışlı karasal iklim hâkimdir ve ortalama yağış miktarı 400 mm civarındadır (Celepoğlu, 2007).

İnsanların dengeli ve yeterli beslenmesinde hayvansal protein kaynakları son derece önemlidir. Ülkemiz iklim özellikleri ve coğrafik yapısı nedeniyle kalitesi yeterli olmasa da geniş meralara sahiptir. Özellikle koyun ve keçi yetiştiriciliği, ülkede yapılabilecek en ucuz maliyetli hayvancılık dallarındadır. Koyunlar, meradan en iyi şekilde yararlanabilen, keçiler ise mera ıslahçılar olarak yıl boyu meradan faydalanabilen hayvanlardır.

İllerin sosyo-ekonomik gelişmişlik sıralamasına göre Ankara (2), Eskişehir (6), Kayseri (17), Konya (20), Karaman (32), Nevşehir (36), Kırşehir (40), Kırıkkale (41), Sivas (49) Aksaray (55), Niğde (56) ve Yozgat (65) olarak bildirilmiştir. Sıralamada ilin ülke içindeki ekonomik ağırlığı ve potansiyeli, sosyal gelişmişlik seviyesi, ortalama bireysel refah düzeyi, il ölçeğinde ekonomik ve sosyal gelişmişlik ile bireysel refah arasındaki kümülatif denge ve veri teminine ilişkin süreklilik hususları gözetilmiştir (Anonim, 2013).

Bu çalışmanın amacı; İç Anadolu Bölgesi'nin büyükbaş ve küçükbaş hayvan varlığını inceleyerek, bölgenin hayvancılık yönünden potansiyelini saptamak ve yatırımcılara genel bir bakış açısı sunmaktır.

Hayvan varlığı

Sığır Varlığı

Çizelge 1'de 2011 yılında İç Anadolu Bölgesi'ndeki kültür, melez, yerli sığır varlığı ve oranları verilmiştir. İç Anadolu Bölgesi'nde sığır yetiştiriciliğinin %43,9'u kültür ırkı, %43,48'i melez ve %12,59'da yerli sığır ırklarından oluşmaktadır. Niğde ili %69,5'lük kültür ırkı sığır varlığı ile İç Anadolu Bölgesi'nde ilk sırada yer alırken bunu %65,6'lık oran ile Eskişehir ili izlemektedir. En fazla melez sığır oranı %65,0 ile Sivas ve %62,8'lük

oran ile Çankırı'da bulunmaktadır. Yerli sığır en fazla Ankara (%28,3) ve Yozgat (%25,6) illerinde yetiştirilmektedir. İç Anadolu Bölgesi'nde en fazla sığır varlığı 518.291 baş ile Konya ilinde, en az sığır varlığı ise 45.426 baş ile Kırıkkale ilinde saptanmıştır. 2011 yılı verileri incelendiğinde bölge, Türkiye sığır varlığının %18,13'lük kısmını barındırmaktadır.

Bölgede 2011 yılı istatistiklerine göre kültür ırkı büyükbaş hayvan sayısı ülke genelinden yüksektir. Kültür ırkı sığır hayvan oranı ülke genelinde %39,1'iken bölgede %43,9'dur. Başka bir deyişle, bölgedeki kültür ırkı sığır sayısı Türkiye ortalamasından %4,9 fazladır. Melez hayvanların durumuna bakıldığında ülke ortalamasından %2,1 daha yüksektir (Çizelge 1).

İç Anadolu Bölgesi'nde 2007-2011 yılları arasında kültür, melez ve yerli sığır ırklarının sayıları ve değişim oranları Çizelge 2'de verilmiştir. Bölge genelinde yerli sığır varlığı azalış (%30,3) gösterirken kültür (%67,0) ve melez sığır (%11,8) varlığında artış gözlenmektedir.

Kültür ırkı sığır varlığı artış oranı en fazla Çankırı, Sivas ve Yozgat illerinde hesaplanmıştır. Melez sığır varlığı oranı en fazla Kırıkkale (%56,6), Aksaray (%43,5) ve Çankırı (%34,5) illerinde hesaplanmıştır. Diğer yandan bölge illerinin tamamında yerli sığır varlığında azalış olmuştur. Bu azalışın ülke genelindeki azalıştan daha fazla olduğu tespit edilmiştir.

Ülkemizde ve bölgede son beş yıl içinde kültür, melez ve yerli sığır varlığı ve oranları Çizelge 3'de verilmiştir. Türkiye'de 2007 yılında büyükbaş hayvan varlığı 11.036.753 baştan 2011 yılında 12.386.337 başa çıkmıştır. Ülkemizde 2007 yılındaki sığır varlığını 100 kabul ettiğimizde 2011 yılı için kültür ırkı sığır varlığı oranında %46,8 ve melezlerin oranında ise %14,7 artış saptanmıştır. Diğer yandan yerli sığır ırklarında %25,8'lik azalış belirlenmiştir.

İç Anadolu Bölgesinde büyükbaş hayvan varlığı 2007 yılında 1.869.758 baştan 2011 yılında 2.246.048 başa çıkmıştır. İç Anadolu Bölgesi'nde 2007 yılındaki sığır varlığını 100 kabul ettiğimizde 2011 yılı için kültür sığırlar %67,0 ve melez genotipler %11,8 artış olurken yerli sığır ırklarında %30,3 oranında azalış gözlenmiştir.

Çizelge 1. İç Anadolu Bölgesi'nde sığır varlığı (Yıl: 2011)*

İller	Sığır Varlığı (baş)				Oran (%)		
	Kültür	Melez	Yerli	Toplam	Kültür	Melez	Yerli
Ankara	77.247	105.707	72.019	254.973	30,30	41,46	28,25
Aksaray	67.652	44.445	5.855	117.952	57,36	37,68	4,96
Çankırı	18.601	60.125	16.950	95.676	19,44	62,84	17,72
Eskişehir	76.615	29.449	10.701	116.765	65,61	25,22	9,16
Karaman	25.932	18.865	1.199	45.996	56,38	41,01	2,61
Kayseri	96.543	129.362	24.046	249.951	38,62	51,75	9,62
Kırıkkale	11.321	23.147	10.958	45.426	24,92	50,96	24,12
Kırşehir	27.217	53.715	14.171	95.103	28,62	56,48	14,90
Konya	317.247	157.583	43.461	518.291	61,21	30,40	8,39
Nevşehir	28.761	33.527	1.682	63.970	44,96	52,41	2,63
Niğde	64.881	23.956	4.477	93.314	69,53	25,67	4,80
Sivas	95.160	220.919	23.797	339.876	28,00	65,00	7,00
Yozgat	79.690	75.673	53.392	208.755	38,17	36,25	25,58
İAB	986.867	976.473	282.708	2.246.048	43,94	43,48	12,59
TR	4.836.547	5.120.621	2.429.169	12.386.337	39,05	41,34	19,61
İAB/TR, %				18,13	20,40	19,07	11,64

*TUIK 2011. İAB: İç Anadolu Bölgesi, TR: Türkiye

Çizelge 2. Bölgenin 2007-2011 yılları arasındaki sığır varlığı ve değişim oranları *

İller	2007			2011			2007			2011		
	Kültür	Melez	%	Kültür	Melez	%	Yerli	%	Kültür	Melez	%	
Ankara	51.245	77.247	50,7	83.693	105.707	26,3	82.076	72.019	-12,3			
Aksaray	50.450	67.652	34,1	30.964	44.445	43,5	7.057	5.855	-17,0			
Çankırı	5.448	18.601	241,4	44.705	60.125	34,5	37.756	16.950	-55,1			
Eskişehir	55.676	76.615	37,6	39.889	29.449	-26,2	12.032	10.701	-11,0			
Karaman	15.533	25.932	67,0	15.379	18.865	22,8	1.350	1.199	-11,2			
Kayseri	75.160	96.543	28,5	100.084	129.362	29,3	40.012	24.046	-39,9			
Kırıkkale	5.754	11.321	96,8	14.786	23.147	56,6	12.542	10.958	-12,6			
Kırşehir	11.831	27.217	130,1	40.680	53.715	32,0	21.078	14.171	-32,8			
Konya	203.210	317.247	56,1	148.911	157.583	5,8	48.775	43.461	-10,9			
Nevşehir	14.788	28.761	94,5	28.805	33.527	16,4	2.855	1.682	-41,1			
Niğde	40.425	64.881	60,5	23.721	23.956	1,0	6.274	4.477	-28,6			
Sivas	32.058	95.160	196,8	203.654	220.919	8,5	54.678	23.797	-56,5			
Yozgat	29.266	79.690	172,3	98.104	75.673	-22,9	79.054	53.392	-32,5			
İAB	590.844	986.867	67,0	873.375	976.473	11,8	405.539	282.708	-30,3			
TR	3.295.678	4.836.547	46,8	4.465.350	5.120.621	14,8	3.275.725	2.429.169	-25,8			

*Kaynak:TÜİK 2007 ve TÜİK 2012. İAB: İç Anadolu Bölgesi.TR: Türkiye

Çizelge 3. 2007-2011 Yılları arasında sığır varlığı ve değişim oranları *

Yıllar	Türkiye							
	Sığır Varlığı (baş)				Oran (%)			
	Kültür	Melez	Yerli	Toplam	Kültür	Melez	Yerli	Toplam
2007	3.295.678	4.465.350	3.275.725	11.036.753	100,0	100,0	100,0	100,0
2008	3.554.585	4.454.647	2.850.710	10.859.942	107,9	99,8	87,0	98,4
2009	3.723.583	4.406.041	2.594.334	10.723.958	113,0	98,7	79,2	97,2
2010	4.197.890	4.707.188	2.464.722	11.369.800	127,4	105,4	75,2	103,0
2011	4.836.547	5.120.621	2.429.169	12.386.337	146,8	114,7	74,2	112,2
				Genel	46,8	14,8	-25,8	12,2
	İç Anadolu Bölgesi							
2007	59.0844	873.375	405.539	1.869.758	100,0	100,0	100,0	100,0
2008	62.1648	857.882	420.560	1.900.090	105,2	98,2	103,7	101,6
2009	67.1552	816.607	366.344	1.854.503	113,7	93,5	90,3	99,2
2010	77.7385	907.643	364.353	2.049.381	131,6	103,9	89,8	109,6
2011	98.6867	976.473	282.708	2.246.048	167,0	111,8	69,7	120,1
Türkiye	4.836.547	5.120.621	2.429.169	12.386.337	67,0	11,8	-30,3	20,1

*Kaynak:TÜİK 2007 2008, 2009, 2010 ve 2011.

Küçükbaş Hayvan Varlığı

İç Anadolu Bölgesi'nde koyun yetiştiriciliği ağırlıklı olarak (%84,0) yerli ırk koyunlardan oluşmaktadır. Bölgede %16 oranında melez koyun mevcuttur. Bölgenin en fazla koyun varlığına sahip illeri Konya, Ankara ve Eskişehir'dir. En fazla melez koyun varlığına Eskişehir, Konya ve Ankara illeri sahiptir. Bölgenin ülkemiz koyun varlığı içindeki payı %20,1'dir. Diğer bir anlatımla, her 5 koyundan bir tanesi bölgede yetiştirilmektedir. Diğer yandan melez koyun varlığının %66,0'sı bölgede yetiştirilmektedir (Çizelge 4). Bu durum ülkemizde yapağı tipi koyun elde etme çalışmalarının Orta Anadolu'da yapılmasından kaynaklanmaktadır. Diğer yandan Sivas ve Yozgat illerinde melez koyun yetiştiriciliği yoktur. Bu durum Akkaraman ırkı yetiştiricilerinin ırkın ekstansif koşullardaki veriminden memnun olması ve bölge koşullarına çok iyi uyum sağlaması ile ilişkilendirilebilir.

Bölgede keçi yetiştiriciliği ağırlıklı olarak Kıl keçi (%84,6) ve az miktarda (%15,4) Tiftik keçisinden oluşmaktadır. Tiftik keçi yetiştiriciliğinin %70,9'u bölgede yapılmaktadır. Bölgenin ülkemiz keçi varlığı içindeki payı ise %9,5'dir.

Çizelge 5'de İç Anadolu Bölgesi 2007 ve 2011 yıllarındaki küçükbaş hayvan varlığındaki değişim oranları verilmiştir. Çankırı, Kayseri, Aksaray, Yozgat ve Niğde illerinin koyun varlığında 2007 yılına göre 2011 yılında azalma saptanırken başta Sivas ili olmak üzere diğer illerde hayvan varlığında artışlar saptanmıştır. Bölgenin koyun varlığı aynı dönemde %7,0'lık bir artış gösterirken, ülke genelinde %1,7'lik bir azalış saptanmıştır. Bölgenin keçi varlığı incelendiğinde %41,9'luk bir artış dikkat çekicidir. Benzer şekilde ülkemiz keçi varlığı da %15,8'lik bir artış göstermiştir. Keçi varlığı bölge illeri içinde en yüksek Yozgat, Kırşehir, Karaman, Kırıkkale ve Nevşehir ve illerinde saptanmıştır.

Türkiye ve İç Anadolu Bölgesi'nin son beş yıllık dönem içindeki küçükbaş hayvan sayısındaki değişimler Çizelge 6'da verilmiştir. Buna göre ülke genelinin aksine bölgede koyun sayısında artış olduğu söylenebilir. Özellikle bölgede melez koyun sayısındaki artış oranı 2007 yılı 100 kabul edildiğinde %31,8'e ulaşmıştır. Diğer yandan Türkiye genelinde Tiftik keçisindeki azalış dikkat çekicidir. Bu durum bölgedeki çiftçilerin bir arayış içinde olduğunu göstermektedir.

Çizelge 4. İç Anadolu Bölgesi'nde küçükbaş hayvan varlığı (Yıl: 2011)*

İller	Koyun			Keçi		
	Yerli	Melez	Toplam	Kıl	Tiftik	Toplam
Ankara	393.909	299.052	692.961	27.811	75.629	103.440
Aksaray	310.139	5.215	315.354	12.650	460	13.110
Çankırı	74.068	323	74.391	14.747	3.661	18.408
Eskişehir	177.954	318.348	496.302	74.998	10.301	85.299
Karaman	230.817	97.760	328.577	91.809	8.938	100.747
Kayseri	390.863	1.505	392.368	46.287	-	46.287
Kırıkkale	78.707	925	79.632	23.528	4.338	27.866
Kırşehir	149.729	4.978	154.707	19.499	-	19.499
Konya	1.398.429	76.871	1.475.300	146.037	3.361	149.398
Nevşehir	74.816	90	74.906	6.399	-	6.399
Niğde	273.251	990	274.241	39.629	380	40.009
Sivas	420.179	-	420.179	50.715	-	50.715
Yozgat	251.842	-	251.842	33.490	-	33.490
İAB	4.224.703	806.057	5.030.760	587.599	107.068	69.4667
İAB, %	84,0	16,0	100	84,6	15,4	100
TR	23.811.036	1.220.529	25.031.565	7.126.862	151.091	7.277.953
İAB/TR, %	17,7	66,0	20,1	8,2	70,9	9,5

*Kaynak:TÜİK 2011. TR: Türkiye, İAB: İç Anadolu Bölgesi, İAB: İç Anadolu Bölgesi, TR: Türkiye

Çizelge 5. Bölgede 2007-2011 yılları arasında küçükbaş hayvan varlığı ve değişim oranları *

İller	Koyun Varlığı			Keçi Varlığı		
	2007	2011	Değişim Oran %	2007	2011	Değişim Oran %
Ankara	56.2361	692.961	23,2	100.550	103.440	2,9
Aksaray	337.020	315.354	-6,4	11.629	13.110	12,7
Çankırı	95.702	74.391	-22,3	16.236	18.408	13,4
Eskişehir	459.896	496.302	7,9	67.001	85.299	27,3
Karaman	307.695	328.577	6,8	38.762	100.747	159,9
Kayseri	474.122	392.368	-17,2	45.976	46.287	0,7
Kırıkkale	63.625	79.632	25,2	11.623	27.866	139,7
Kırşehir	130.430	154.707	18,6	6.689	19.499	191,5
Konya	1.380.352	1.475.300	6,9	113.667	149.398	31,4
Nevşehir	66.150	74.906	13,2	2.735	6.399	134,0
Niğde	351.360	274.241	-21,9	30.380	40.009	31,7
Sivas	203.654	420.179	106,3	33.744	50.715	50,3
Yozgat	270.463	251.842	-6,9	10.696	33.490	213,1
İAB	4.702.830	5.030.760	7,0	489.688	694.667	41,9
TR	25.462.293	25.031.565	-1,7	6.286.358	7.277.953	15,8

*TÜİK 2007 ve 2011. İAB: İç Anadolu Bölgesi, TR: Türkiye

Çizelge 6. Küçükbaş Hayvan Varlığı 2007-2011 Yılları Arasındaki Değişim Oranları *

Yıllar	Türkiye											
	Koyun			Keçi			Koyun			Keçi		
	Yerli	Melez	Toplam	Kıl	Tiftik	Toplam	Yerli	Melez	Toplam	Kıl	Tiftik	Toplam
2007	24.491.211	971.082	25.462.293	6.095.292	191.066	6.286.358	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
2008	22.955.941	1.018.650	23.974.591	5.435.393	158.168	5.593.561	93,7	104,9	94,2	89,2	82,8	89,0
2009	20.721.925	1.027.583	21.749.508	4.981.299	146.986	5.128.285	84,6	105,8	85,4	81,7	76,9	81,6
2010	22.003.299	1.086.392	23.089.691	6.140.627	152.606	6.293.233	89,8	111,9	90,7	100,7	79,9	100,1
2011	23.811.036	1.220.529	25.031.565	7.126.862	151.091	7.277.953	97,2	125,7	98,3	116,9	79,1	115,8
					Değişim %		-2,8	25,7	-1,7	16,9	-20,9	15,8
	İç Anadolu Bölgesi											
	Yerli	Melez	Toplam	Kıl	Tiftik	Toplam	Yerli	Melez	Toplam	Kıl	Tiftik	Toplam
2007	4.091.028	611.802	4.702.830	382.238	107.450	489.688	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
2008	3.815.816	617.944	4.433.760	357.727	997.34	457.461	93,3	101,0	94,3	93,6	92,8	93,4
2009	3.382.822	658.124	4.040.946	335.563	104.536	440.099	82,7	107,6	85,9	87,8	97,3	89,9
2010	3.718.309	742.335	4.460.644	465.948	105.755	571.703	90,9	121,3	94,9	121,9	98,4	116,7
2011	4.224.703	806.057	5.030.760	587.599	107.068	694.667	103,3	131,8	107,0	153,7	99,6	141,9
					Değişim %		3,3	31,8	7,0	53,7	-0,4	41,9

*Kaynak:TÜİK 2007 2008, 2009, 2010 ve 2011.

Hayvansal Üretim

Çizelge 7’de ülkemiz ve bölgenin süt ve et üretim miktarları verilmiştir. Küçükbaş ve büyükbaşlardan bölgede üretilen süt miktarı ülkemizin toplam üretiminin yaklaşık olarak %18,8’ini karşılarken bu durum et üretiminde %6,1’de kalmıştır.

Çayır, Mera ve Yem Bitkileri

Çizelge 8’de görüldüğü gibi İç Anadolu Bölgesi’ndeki çayır, mera ve yem bitkileri ekim alanının toplam işlenen tarım alanına oranı ülke ortalamasının üstünde kalmaktadır.

Hayvancılığı ileri düzeyde olan ABD, Çin, Brezilya gibi ülkelerde yem bitkileri ekim alanlarının toplam ekilebilir alan içindeki payı %20-30 iken, ülkemizde bu oran %6-7 arasındadır (Anonim, 2007). Yem bitkileri kaliteli kaba yem olarak hayvan beslenmesinde önemli bir yere sahiptir. Aynı zamanda suni mera tesisi ve ıslahında kullanılabilir. Bölgede hayvancılık potansiyelini geliştirmek, daha ucuz besleme kaynağı olan kaba yemden faydalanmak ve birim alandan daha fazla gelir elde etmek amacıyla hububat üretiminden vazgeçip, dekara daha fazla gelir getiren kaba yem üretiminin artırılması ile mümkün olacaktır (Anonim, 2010a). Bölgedeki geniş mera alanlarının, yem bitkisi yetiştiriciliği için uygun tarım arazilerinin, hayvancılık bilgi birikiminin ve entegre tesislerin bulunması bölgede

hayvancılık için büyük bir potansiyel oluşturmaktadır (Anonim, 2010b).

Sonuç

İç Anadolu Bölgesi’nde kültür ve melez büyükbaş hayvan varlığında bir artış gözlenirken yerli sığır ırklarının da azalış saptanmıştır. Bu durum son yıllarda bölgede ticari süt sığırları işletme sayısının artışı ile ilişkilendirilebilir. İç Anadolu Bölgesi’nde koyun ve keçi sayısında son yıllarda artış gözlenmiştir. Özellikle melez koyun sayısında gözlenen artış dikkat çekicidir. Türkiye süt üretiminin yaklaşık olarak %18,8’u İç Anadolu Bölgesi’nden sağlanmaktadır. Diğer yandan kırmızı et üretiminin ise sadece %6,1’i bölgeden karşılanmaktadır.

Bölge Türkiye ortalamasının üstünde çayır, mera alanı (%33,5) ve yem bitkileri (%18,1) ekiliş alanına sahiptir. İç Anadolu Bölgesi’nin sahip olduğu coğrafik özellikleri, önemli tüketim merkezlerine yakınlığı, geçmişten gelen kültürel alışkanlıkları nedeni ile büyükbaş ve küçükbaş hayvansal üretime katkısını artırarak sürdürüleceği söylenebilir. Bu kapsamda bölge koşullarına adapte olmuş yerli koyun ve keçi ırkları saf olarak korunurken tüketicilerin yağsız et talebini karşılamaya yönelik çalışmalara da başlanmalıdır. Süt sığırcılığının yanında işletme ve arazi koşulları uygun yerlerde besi işletmeleri de model projeler ile özendirilmelidir.

Çizelge 8. İç Anadolu Bölgesi’nde çayır, mera ve yem bitkisi üretim alanı (hektar)*

İller	Çayır ve Mera	Yem Bitkileri
Ankara	406.341	12.542
Aksaray	174.047	180.247
Çankırı	179.689	5.948
Eskişehir	325.851	112.022
Karaman	290.098	11.193
Kayseri	691.028	33.529
Kırıkkale	69.275	2.392
Kırşehir	132.450	1.034
Konya	761.460	38.003
Nevşehir	119.640	5.300
Niğde	264.035	7.831
Sivas	1.207.916	170.339
Yozgat	276.156	16.503
İAB	4.897.986	596.883
TR	14.617.000	3.289.677
İAB/TR, %	33,5	18,1
TR, %	18,6	7,4

*İAB: İç Anadolu Bölgesi, TR: Türkiye. Kaynak: TÜİK 2005, 2010, 2011 ve 2012.

Kaynaklar

- Anonim. 2013. İllerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması. <http://www.kalkinma.gov.tr>. Erişim:05.07.2013.
- Celepoğlu A. 2007. Türkiye 2007. Başbakanlık Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü tarafından Türk Haberler Ajansı’na hazırlanmıştır. ss.27. <https://tr.wikipedia.org>. Erişim:05.07.2013.
- TÜİK. 2005. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) Veritabanı, <http://www.tuik.gov.tr>. Erişim:05.07.2013.
- TÜİK. 2007. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) Veritabanı, <http://www.tuik.gov.tr>. Erişim:05.07.2013.
- TÜİK. 2008. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) Veritabanı, <http://www.tuik.gov.tr>. Erişim:05.07.2013.
- TÜİK. 2009. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) Veritabanı, <http://www.tuik.gov.tr>. Erişim:05.07.2013.
- TÜİK. 2010. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) Veritabanı, <http://www.tuik.gov.tr>. Erişim:05.07.2013.
- TÜİK. 2011. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) Veritabanı, <http://www.tuik.gov.tr>. Erişim:05.07.2013.
- TÜİK. 2012. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) Veritabanı, <http://www.tuik.gov.tr>. Erişim:08.12.2013.
- Anonim. 2007. TR7 Orta Anadolu Bölgesi Tarım Master Planı, 2007.
- Anonim. 2010a. TR 71 Bölge Planı. 2010-2103.
- Anonim. 2010b. TR 72 Bölge Planı. 2010-2103.